

સંપાદકની ક્લમ્

શિક્ષણનું મહત્વ સમજીને સ્વતંત્રતા પ્રાપ્તિ પછી આપણા દેશમા વિવિધ પંચો નીમાયા. 1948 માં યુનિવર્સિટી શિક્ષણ પંચ, 1952 માં માધ્યમિક શિક્ષણ પંચ તથા 1962 માં રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ પંચ નીમાયું. આ તમામ પંચોએ ભારતમા શિક્ષણના વિસ્તાર અને વિકાસ સંદર્ભે મૂલ્યવાન ભલામણો કરી છે. આપણા ઘરમા વિવિધ ધાર્મિક પુસ્તકો હોય છે એમ એક શિક્ષકના ઘરમાં હોવા જ ઘટે એવા આ પંચોના અહેવાલો છે. 1986 માં રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ જાહેર થઈ જેમાં પણ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ વાતો રજૂ થઈ હતી. એવી જ રીતે શિક્ષણ સંદર્ભે અન્ય સમયસરના પંચો નીમાયા અને સમિતિઓ નીમાઈ. આ રીતે શિક્ષણ વ્યવસ્થાનુ સતત મૂલ્યાંકન અને પુનઃગઠન થતું રહે એ અત્યંત જરૂરી છે. એ જ ન્યાયે છેલા બે ત્રણ વર્ષોમા હાથ ધરાયેલ રાષ્ટ્રવ્યાપી ચર્ચાના પરિણામસ્વરૂપ રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 જાહેર થઈ છે જે પણ અન્ય પૂર્વ દસ્તાવેજોની જેમ ઐતિહાસિક મૂલ્ય ધરાવે છે.

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 નો અહેવાલ કુલ ચાર વિભાગોમાં વહેચાયેલો છે. પ્રથમ વિભાગ શાળા શિક્ષણ અંગેનો છે, જેમાં આઠ પ્રકરણો છે. બીજો વિભાગ ઉચ્ચ શિક્ષણ અંગેનો છે જે અગિયાર પ્રકરણોમા વહેચાયેલો છે. પાંચ પ્રકરણો ધરાવતો અને અન્ય કેંદ્રવર્તી શિક્ષણક્ષેત્રો શીર્ષક ધરાવતા ત્રીજા વિભાગમા વ્યાવસાયિક શિક્ષણ, પ્રૌઢ શિક્ષણ અને આજીવન અધ્યયન, તકનીકીનો ઉપયોગ અને સંકલન તથા ઓનલાઈન અને વિજ્ઞાણ શિક્ષણ જેવા શીર્ષકો હેઠળ ભલામણો કરવામા આવી છે. જ્યારે અમલીકરણ માટેની વ્યૂહરચનાઓને કેંદ્રમા રાખીને અહેવાલના ચોથા વિભાગમા ત્રણ પ્રકરણો હેઠળ આવશ્યક ચર્ચા હાથ ધરાઈ છે. આમ, સમગ્રતઃ કુલ ચાર વિભાગોમાં અને સત્તાવીસ પ્રકરણો હેઠળ રજૂ થયેલી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 માં અર્થપૂર્ણ ભલામણો કરવામાં આવી છે જે ખૂબ જ વ્યાપક અને મહત્વપૂર્ણ શૈક્ષણિક ફલિતાર્થી ધરાવે છે. જેમ કે ગોખલીયા અને પરીક્ષાલક્ષી અધ્યયનને બદલે સંકલ્પનાત્મક સમજ પીઆર ભાર મૂકવો, તમામ શૈક્ષણિક નિર્ણયોના મૂળમાં સંપૂર્ણ સમાનતા અને સમાવેશન હોવા જોઈએ જે શિક્ષણ વ્યવસ્થામાં દરેક વિદ્યાર્થીની સ્ફૂટા સુનિશ્ચિત કરે, શિક્ષણ એક જાહેર સેવા છે; ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ મેળવવું એ દરેક બાળકનો મૂળભૂત અધિકાર છે..... વગેરે. ખાસ કરીને આ ભલામણો આપણા વિદ્યાર્થીઓનો સારા અર્થમાં સર્વાંગી વિકાસ સાધી તેને વૈશ્વિક ફલક પર ઉભા રહેવા માટેની સક્ષમતા બક્ષવાની નેમ રાખે છે. શિક્ષણ સાથે સંબંધિત સૌ પક્ષકારો રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 નો ઉંડાણપૂર્વક અભ્યાસ કરે, આ અંગે વિશદ ચર્ચા થાય અને તેને વાસ્તવિક સ્વરૂપે અમલીકૃત કરવા માટે આપણે સંકલ્પબદ્ધ થઈએ એ અપેક્ષિત છે.

શિક્ષણ દર્શનના સૌ સુજ્ઞ વાચકો અને લેખકો તથા સૌ શિક્ષણ પ્રેમીઓ આ દિશામા પોતાનાથી બનતા પ્રયાસો હાથ ધરે એવી લાગણી સાથે શિક્ષણ દર્શનનો પ્રસ્તુત અંક આપ સૌ સમક્ષ રજૂ કરતા અપાર આનંદ અનુભવીએ છીએ.